

Aktiv integration av unga människor med hälsoproblem eller funktionsnedsättning

Sammanfattning

Inledning

I denna Eurofound-studie undersöks situationen för unga människor med hälsoproblem eller funktionsnedsättning i elva länder (Danmark, Finland, Frankrike, Irland, Nederländerna, Polen, Portugal, Slovakien, Spanien, Storbritannien och Tyskland) samt på EU-nivå. Framför allt utvärderas hur politiken för aktiv integration genomförts på nationell nivå. En aktiv integrationspolitik syftar till att genomföra samlade åtgärder på tre områden – tillräckliga inkomster, inkluderande arbetsmarknader och tillträde till tjänster av god kvalitet – för de personer som befinner sig längst bort från arbetsmarknaden. Det viktigaste syftet med studien är att undersöka hur politiken för att föra unga människor med hälsoproblem eller funktionsnedsättning från inaktivitet till arbete har genomförts. Fyrtiofyra innovativa fallstudier av bästa praxis har analyserats för att få fram tjänsteleverantörernas egenskaper, deras erfarenheter och de framgångsfaktorer som ligger till grund för deras projekt, för att sedan kunna dra slutsatser som är tillämpbara i EU som helhet. Några av fallstudierna avser psykisk hälsa, ett växande problem i de flesta av de länder som ingick i studien. Särskild uppmärksamhet ägnas åt de pågående diskussionerna om reformer på nationell nivå.

Sammanhang

Unga människor med hälsoproblem eller funktionsnedsättning har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden i EU. Den begränsade information som finns om denna grupp pekar på mycket låga sysselsättningsstal och att allt fler erhåller invaliditetsersättning och andra förmåner, antingen direkt efter skolan eller tidigt under arbetslivet. Det är svårt att hitta siffror som anger hur stor den här gruppen är. I sysselsättningsstatistiken nämns inte de ungas hälsostatus, samtidigt som det är svårt att få fram uppgifter om sysselsättning ur statistiken över unga människors hälso- och invaliditetsstatus.

Ett stort antal politiska initiativ på EU-nivå är inriktade på situationen för unga människor med hälsoproblem eller funktionsnedsättning, men det viktigaste initiativet avser aktiv integration. Aktiv integration får emellertid begränsad effekt för dessa unga människor om den förutom tillräckliga inkomster, inkluderande arbetsmarknader och tillgång till tjänster av god kvalitet inte också omfattar utbildning och livslångt lärande. Utbildning är ett mycket viktigt område för unga människor som står i begrepp att träda in på arbetsmarknaden. Andra politikområden, till exempel de som gäller sysselsättning, diskriminering och personer med funktionsnedsättning, kan också vara relevanta men är inte specifikt inriktade på unga med hälsoproblem eller funktionsnedsättning.

Resultat

Lagstiftning och initiativ på nationell nivå

I undersökningen analyseras 144 rättsakter och 117 program i medlemsstaterna som är inriktade på olika delområden av aktiv integration. Det är emellertid tydligt att de flesta av dessa initiativ enbart delvis inspirerats av en aktiv integrationspolitik på EU nivå, även om bestämmelserna och aktiviteterna ligger i linje med en sådan politik. Det framgår också klart att det råder stor skillnad mellan olika medlemsstater när det gäller i vilken utsträckning åtgärderna avser unga människor med funktionsnedsättning eller hälsoproblem.

Ett antal viktiga teman framgår av studien.

- Det finns en trend mot att hantera behoven för personer med hälsoproblem eller funktionsnedsättningar i allmänna snarare än i specialiserade tjänsteenheter.
- Skyddade tjänster spelar fortfarande en viktig roll i ett antal länder.

- Att fokusera på övergången från skolbaserade till arbetsbaserade system är ett viktigt och produktivt sätt att ta itu med dessa unga människors problem.
- Stimulansåtgärder, antingen i form av bidrag till arbetsgivare eller i form av anställningskvoter, är relativt vanliga. Unga människor är emellertid underrepresenterade i de flesta kvotsystem.
- I många stater står finansieringen av tjänsterna under press på grund av den ekonomiska krisen.

God praxis

Flera principiella slutsatser kan dras av fallstudierna.

- Det krävs en integrerad strategi för färdighetsutveckling, yrkesutbildning och arbetsförmedling i samband med övergången till arbete.
- Efter utbildningen måste de berörda personerna snabbt placeras i ett riktigt arbete om effekterna ska bevaras och färdigheterna ska förbli relevanta.
- De berörda personerna måste få en möjlighet att själva råda över sitt yrkesval och fatta reella beslut om dess inriktning.
- Arbetsgivarna behöver hjälp med att rekrytera, utbilda och behålla anställda med funktionsnedsättningar.
- Slutmålet för alla projekt bör vara ett deltagande på den allmänna arbetsmarknaden för dem som kan och har intresse av det.
- Bra projekt utvecklas över tid i enlighet med strategin för aktiv integration.

Det finns starka bevis för vilka åtgärder som fungerar när det gäller att integrera unga människor med hälsoproblem eller funktionsnedsättningar och också när det gäller vilka svårigheter man ställs inför på vägen mot en sådan integration. God praxis utmärks av ett antal olika faktorer, till exempel en proaktiv attityd, flexibla bidragsformer, en smidigare övergång mellan skola och arbetsliv och en samarbetsbaserad sysselsättningsstrategi.

Bland annat framkom följande viktiga punkter i fallstudierna:

- Aktiv integration hade bara begränsad betydelse för utformning och drift av projekten och då enbart i vissa länder.

- Initiativ som kombinerade åtgärder inom flera olika delområden var i allmänhet mer framgångsrika.
- För en aktiv integrationspolitik krävs ett gott samarbete mellan tjänsteenheter inom de fyra delområdena (inklusive utbildning), vilket är svårt att uppnå.

Slutsatser

- Unga människor med hälsoproblem eller funktionsnedsättningar hamnar i dag utanför såväl politik som praktik. Det finns ett behov av att fokusera på dem.
- Insamling och rapportering av uppgifter måste förbättras kraftigt.
- De psykiska hälsoproblemens roll i samband med den sociala utestängningen av målgruppen måste uppmärksammas på ett effektivare sätt.
- Det finns behov av att utveckla nya politiska verktyg för att nå målgruppen.
- Systemen för att leverera tjänster måste integreras bättre för att kunna leverera en aktiv integration.
- För att aktiv integration ska bli framgångsrik måste viktiga statliga och andra intressenter vidta gemensamma åtgärder.
- Både politik och praktik måste dra lärdom av de tillgängliga resultaten. "Mjukare" resultat från fallstudier ger en inblick i vad som fungerar och vilka erfarenheter som kan bidra till att förbättra politiken.
- Både politik och praktik måste ta hänsyn till ett antal viktiga faktorer, i första hand den ekonomiska oron i stora delar av Europa. Unga människor med hälsoproblem är särskilt utsatta, och det krävs åtgärder för att skapa en efterfrågan på arbetsmarknaden för denna grupp.

Mer information

För mer information, skriv till Anna Ludwinek, forskningsansvarig, på alu@eurofound.europa.eu.